

INVENTARIS VAN DE BESTAANDE STRIJDTEATERS IN VLAANDEREN EN NEDERLAND

De bedoeling is een korte voorstelling te geven van de bestaande groepen in Vlaanderen en Nederland. Meer informatie is te vinden in "Strijdteater in Vlaanderen nu" wat de vlaamse groepen betreft, voor de nederlandse groepen verwijzen we naar "Kritisch toneel in Nederland", werkgroep teater RUG 1976. De bijdrage over Nederland kwam van Paul De Bruyne, mede-samensteller van de map.

VLAANDEREN,

INTERNATIONALE NIEUWE SCENE.

In november 1972 werd Mistero Buffo gekreëerd in de Muntchouwburg te Brussel. Uit deze produktie groeit een groep mensen die als kollektief verder willen werken en in november 1973 treden ze naar buiten als "Internationale Nieuwe Scène", een tweetalige groep bestaande uit 20 à 30 leden, met een vaste kern en een groep losse medewerkers die voortdurend wijzigde. De groep onderging verder een aantal wijzigingen :

- de I.N.S. nam een soort petersschap op zich van de groep MEN, ontstaan uit de arena-werkgroep in Gent (73-74), een groep die vormingstoneel voor jongeren wou brengen, maar het nooit verder bracht dan 1 produktie : Boerderij der dieren, naar George Orwell
- In 1975 kwam er een lange diskussieperiode binnen de I.N.S. Er werd besloten twee aparte produktiekernen op te richten, die echter binnen de I.N.S. een soort twee-eenheid zouden vormen. De groep rond C.Cornette, H.Uiterlinden, J.Decler bleef samenwerken met A.Corso en noemde zich "het kollektief". De groep rond W.Meuwissen en een paar nieuwe leden ging eigen stukken schrijven, puttend uit de belgische geschiedenis. Zij noemden zich "de mannen van den Dam". De twee groepen verwijderden zich verder van mekaar en groeiden uit tot twee zelfstandige groepen.

Produkties :

Na Mistero Buffo maakte de I.N.S. Putch (een interventiestuk rond Chili) en de Ballade van grote en kleine poppen.

Het Kollektief bracht : Al lijkt het een fabel

Harlekijn, noch knecht noch meester

Mistero Buffo, over jongleurs van vroeger en nu

De Mannen van den Dam : Het spel van Angèle en Adèle, een stuk over het ontstaan van de B.W.P. en de Coöperatieven.

De Internationale Nieuwe Scène bereikt een ruim publiek (alleen met Mistero Buffo al 350.000 mensen) en is op dit ogenblik zeker de meest uitgebouwde groep in Vlaanderen.

HET TROJAANSE PAARD.

De oudste strijdteatergroep in Vlaanderen. Ontstaan in 1970 uit de ontgoocheling van een aantal mensen uit het burgerlijk teater (o.a. nadat de leden van de werkgemeenschap van de Beursschouwburg werden buitengeknuppeld door de brusselse politie) en een groep geradikaliseerde studenten. Het eerste stuk ("Het Trojaanse Paard", dat geweigerd was in de antwerpse K.N.S.) werd als vrije produktie opgevoerd door de nieuwe groep. Vanaf het begin was het de bedoeling na het stuk een discussie met het publiek te organiseren.

De groep bleef werken als amateurs en bracht :

- Gevaert '71 (rond de staking in Gevaert)
- Leve het gewin, wij stikken er in (1971)
- Vietnam '72, een kort agitatorisch stuk voor de meetings en avonden rond Vietnam
- Portugese Wet, Angolees verzet (oktober 1974)
- de Angola-act, een stuk van 15 minuten, dat bedoeld is om te spelen op meetings e.d.
- Hoe eerder hoe beter, zei de arbeider, en hij dankte zijn baas af (april 74)

Vanaf het seizoen 1976-77 is Het Trojaanse Paard een professionele groep geworden; in het kader van het nieuwe teaterdekreet kregen zij net voldoende subsidies om een groep van 7 acteurs professioneel te kunnen laten werken. Op 19 november brachten zij de première van hun nieuwste produktie : Ontwaak, verwerpen der aarde, maar niet allemaal tegelijk...

VUILE MONG EN ZIJN VIEZE GASTEN.

Ontstaan in oktober 1971 uit de werking van een buurthuis in de Sleepstraat te Gent. De groep kreeg bekendheid door zijn 'ontdekking' door Walter De Buck die ze naar de gentse feesten haalde en het uitbrengen van hun singel "Het apekot". Er werd vertrokken van een cirkuskoncept en op kabaretse wijze werd een programma met stevige rockmuziek en korte sketches opgebouwd. Op 9 december 1975 werd de eerste L.P. (door Agitat - een alternatieve uitgever- en verspreidingsgroep - uitgebracht) opgenomen.

De groep gaf honderden voorstellingen op benefietavonden, strijdfeesten, stakingen, ... en richtte zelf twee zomertournees in, waarbij ze zelf naar de kleinste dorpjes en plaatsjes in Vlaanderen trokken. Op dit ogenblik bereiden zij een griezelshow voor.

DE BARST.

Ontstaan begin 1971 uit een aantal actiegroepen rond St.Niklaas (actiegroep rechtvaardigheid, alarmkomitee van het waasland en het groot-arbeiders komitee). De Barst is een toneelgroep voor en door arbeiders. Tot nu toe brachten zij :

- De barst (een stuk over zwendel in de ziekteverzekering)
- De volle en de lege zakken (over de multinationals)
- Groene peer en mie slets (tegen de natuurverkwanseling)
- Drie handen op enen buik (over de rol van regering, vakbondsleiding en patronaat en hun misbaksel : het crisisplan)
- De kip die gouden eieren legt (zal dokter Wijnen de zieke kip - onze economie - terug genezen?)

Verder maakten zij nog een stukje tegen de bewaking van de Boelwerven te Temse, door de privé-milities van Intergarde.

DE LONT.

Vormingstoneel voor jongeren, gegroeid uit de vroegere Toneelboetiek. Als "De Lont" brachten zij reeds "Neus en C° op zoek naar verzwegen nieuws", (een stuk van Proloog) en nu onlangs "Hoera meisje" (over tienerbladen).

TENTAKEL.

Jongerenteater uit Antwerpen met op hun programma :

- Help, ik leef! (jongeren van 12 tot 15 jaar)
  - Ik ben Joris, Ik ben Doris (voor kinderen van 7 tot 12)
  - Ik sta alleen (voor jongeren van 12 tot 14)
- en een musical "Hoe Richardje opgroeide van mindere tot meerdere" (voor jonge mensen van 15 tot 18 jaar en ouder).

POLITIEK TEATER IN NEDERLAND.

Hierna volgt enige informatie omtrent de politieke teatergroepen die Nederland rijk is. Voor het goede begrip eerst een korte inleiding.

Dat in Nederland het vormingsteater veel en veel verder staat dan in België hangt nauw samen met de nederlandse politiek omtrent vorming voor jongeren. Zo moeten werkende jongeren tot 16 verplicht een dag per week school lopen op een vormingscentrum. Precies die vormingscentra worden door de politieke teaters bespeeld.

Belangrijk is ook dat het linkse teater in Nederland behoorlijk gebusideerd wordt (hoewel er heel wat moeilijkheden zijn). Tot slot dient opgemerkt dat buurthuizen door de overheid gesteund worden en een veel grotere verspreiding kennen dan in België.

AKTIVEREND VOLKSTEATER.

Het Aktiverend Volksteater is ontstaan in januari 1975 te Breda. De medewerkers houden zich full-time bezig met film- en teaterproducties. Na een eerste produktie, de film : "We hebben niets te verliezen, alleen maar te winnen" (over de werkloosheid en de bezetting van Crosland Filter in Den Bosch), is de groep uitgebreid met een aantal mensen met teaterervaring.

In haar huidige samenstelling (filmers, teatermensen en een sociaal-kultureel werker) bestaat de groep nog maar kort. Nieuwe projekten zijn een poppenspel en een teaterproduktie.

Hun bedoeling is een zo breed mogelijk publiek te bereiken zonder inhoudelijke koncessies te moeten doen. Hun programma's sorteren meest effekt bij de mensen

die reeds door overeenkomstige belangen of situaties de noodzaak van organisaties in gaan zien, of al georganiseerd zijn.

DISKUS.

Start in augustus 1973 te Rotterdam met een aantal mensen die vonden dat er in een zeer beperkt spreidingsgebied moest gewerkt worden. Zij gingen in op een advertentie van Toneelraad Rotterdam die bereid was om het even welk teaterinitiatief te subsidiëren na de ineenstorting van het Nieuw Rotterdams Toneel.

Diskus zette Sleutelgeld op, een stuk over de woonproblematiek in de oude wijken van de stad. Terwijl het er in dit stuk vooral op aan kwam het herkenbaar maken van een problematiek, plaatste men in een volgende productie de solidariteit tussen de werkers op het voorplan.

Diskus stelt dat het publiek een passief klassebewustzijn heeft. Door de ervaringen van de mensen te tonen, scheidt men individuele herkenning; door de historische oorzaken daarvan aan te duiden scheidt men kollektieve herkenning. Dit laatste is de eerste stap naar solidariteit, m.a.w. naar actief klassebewustzijn. Het teater moet tevens een perspectief bieden.

Omdat de groep gesubsidiëerd wordt (dit dus via gemeenschapsgelden) vindt Diskus dat de voorstellingen niet worden afgekocht, maar gratis aan de uitnodigende organisaties moeten worden gegeven.

Adres : Gouvernestraat 133, Rotterdam.

GLTwee.

Het Groot Limburgs Toneel (GLT) werd in 1967 opgericht om belgisch en nederlands Limburg te bespelen.

In 1972 ontwikkelt zich daaruit GLTwee, dat toneel brengt dat inhoudelijk aansluiting zoekt bij de aktuele problematiek van een specifieke publieks-groep.

De leden van de groep politiseren snel en gaan in 1973 met De stomme van Portici vormingsteater voor scholieren maken. Tot begin 1975 wordt nog een programma voor het lager beroepsonderwijs, voor de basisschool en voor werkende jongeren gemaakt.

GLTwee schenkt vooral aandacht aan de begeleiding : voorbereidende gesprekken met leerkrachten en leerlingen, nagesprekken.

In 1975 maakt GLTwee Het testament van Joep over de situatie van de (nederlands-)Limburgse mijnwerkers na de sluiting van de Nederlandse Staatsmijnen.

Vrijwel sinds het ontstaan van GLTwee, is er sprake geweest van een konflikt met het bestuur van GLT, dat aanvankelijk geen bezwaar had tegen "iets voor de jeugd" of tegen "werving van een nieuw schouwburgpubliek", maar even later, toen de politieke inhoud van het werk duidelijker werd, begon te zoeken naar mogelijkheden om het GLTwee te elimineren. In 1975 wordt het ganse GLT opgeheven om toch maar GLTwee uit te schakelen. C.R.M. weigert GLTwee te redden.

Sinds mei 1975 blijft GLTwee op niet-professionele basis voortbestaan. Of dat lang kan duren valt te betwijfelen.

PROLOOG.

In 1964 opgericht met als doel het verzorgen van de kunstzinnige vorming in Brabant, is de ontwikkeling van Proloog hét voorbeeld van de politisering van het jeugdteater in Nederland. Tot 1967 probeerde Proloog (standplaats Eindhoven), de jeugd tot teaterbezoek op te voeden. In december 1967 kantten zij zich echter sterk tegen de neiging om het spelen voor de jeugd te zien als een poging om zieltjes te winnen voor het toneel. Vanaf dat ogenblik komt de creativiteit centraal te staan : er wordt gezocht naar een middel om de jeugd zijn creatieve mogelijkheden te leren exploiteren.

Vanaf 1970 stelt men de vraag waar het onvermogen tot creativiteitsontwikkeling eigenlijk vandaan komt. Sinds die tijd staat Proloog aan de spits van het politieke vormingstoneel. Het politieke zit in het feit dat het toneel aan de jongeren duidelijk wil maken hoe onze samenleving beheerst wordt door klassetegenstellingen, met als doel dat de jongeren hun belangen zouden herkennen en kiezen voor de strijd van de werkende mensen.

Met zijn ongeveer 40 vaste medewerkers maakt Proloog produkties voor jongeren van 9 tot 19. De 40 leden zijn onderverdeeld in verschillende produktie-eenheden en werken aan vele stukken tegelijkertijd. Stukken voor kinderen in basisscholen, sekundaire scholen en pedagogische akademies. En ook voor werkende jongeren in de vormingscentra. Proloog wil in zijn stukken oplossingen voor de gestelde problemen voorstellen en komt er rond voor uit marxistisch-leninistisch te zijn.

Sinds 1974 voert Proloog een subsidiekonflikt met de overheid. Een konflikt dat, voorlopig, door Proloog gewonnen wordt.

Adres : Willemstraat 72, Eindhoven.

DE NIEUWE KOMEDIE.

Als landelijk vormingsgezelschap bestaat de Nieuwe Komedie sinds 1973. Een interne democratisering greep plaats samen met het zoeken naar een duidelijke politieke doelstelling.

De groep wil werken voor een verandering van de ongelijke (bezits)verhoudingen, voor zelfbestuur en medebeheer van die instellingen die het maatschappelijk en economisch leven regelen. Hun publiek bestaat voornamelijk uit scholieren en werkende jongeren.

Van hen zijn stukken als : "De minister-president is een kanon". Dit is een kollage van het werk van Lucebert, rondom het thema anarchisme.

"Voor een bloemetje en een zoen", over de emancipatie van de vrouw.

"Van twee kanten bekeken, Suriname b.v.", over de vervuiling van informatie aan de hand van de situatie in Suriname.

Adres : Westduinweg, 230, Den Haag.

SATER.

De teatergroep Sater gelooft en probeert te bewijzen dat zij het medium teater een nieuwe inhoud kan geven door het een actieve rol te laten spelen in een maatschappelijk veranderingsproces.

Hun stuk "Ja, Baas, Nee, Baas" handelt over de vakbond, medezeggenschap, en ondernemingsraad. Sater probeert zijn publiek (arbeiders) te bereiken door die mensen in de voorbereiding te betrekken die kontakten hebben met dat publiek en bereid zijn toeschouwers te werven.

Deze mensen zijn actieve kaderleden, leden van de ondernemingsraad en vertegenwoordigers van werkende jongerenorganisaties.

TEJAATER-TENEETER.

Tejater Teneeter is in de zomer van 1971 te Nijmegen ontstaan, toen enkele

leden van het Nijmeegs Studenten Toneel besloten een werkgroep kinderteater op te richten. Teneeter heeft echter nooit echte opvoeringen voor, maar altijd projekten met kinderen gemaakt. Door allerhande vormen van spel (rollen-, improvisatie-, interviewspel) wordt aan de politieke vorming van de kinderen in de basisschool gewerkt.

Tot 1974 wordt met breedte-projekten gewerkt : met één projekt werken in 10 à 20 klassen. In één klas worden 4 spellessen gehouden, gespreid over 4 weken. De centrale speltema's waren : konkurrentie, milieuvervuiling, gastarbeid. Er wordt gepoogd anti-kapitalistische informatie door te spelen.

In 1974 begint men aan diepte-projekten te werken : Teneeter beperkt zich tot één klas en dit gedurende 10 à 15 weken. Inderdaad, men was tot de konklusie gekomen dat breedteprojekten niet leidden tot de beoogde instellingsverandering bij de kinderen. Het aksent bleef te veel liggen op de informatie zonder dat de kinderen in staat waren aan de kennis direkte perspektieven, activiteiten, konkrete handelingen of wat voor konsekwenties ook, te verbinden. Nu werkt men met een groep kinderen die men perfekt kent (ook background), men probeert zich in te schakelen in het normale leerprogramma, niet Teneeter maar de onderwijzer zelf blijft de leider van het hele projekt. Er wordt gewerkt aan een projekt (omtrent dezelfde tema's als in de breedte-fase) tot de kinderen kunnen laten zien wat zij in het projekt gedaan hebben (een tentoonstelling, een toneelstuk, etc...).

Adres : Jan van Galenstraat 14, Nijmegen.

WERK IN UITVOERING.

Deze Groningse stichting heeft zich toegelegd op vormingsteater voor werkende jongeren en is ontstaan uit een initiatief van het Vestzaktheater om voor werkende jongeren een produktie te maken.

Een aantal acteurs en een popgroep hebben samen met de bezoekers van het klubhuis "Sonde" sinds 1974 aan deze produktie gewerkt. Vanaf augustus 74 werd met de "revue" opgetreden in vormingscentra en klubhuizen.

Een aantal onderwerpen komen hierin aan bod, nl. waarom verlaat men de school en hoe komt men aan werk, werkloosheid, relatie werkgever-werknemer, huwelijksrelatie en huisvestigingsproblematiek. Door het sukses van de produktie besloot de groep een stichting te vormen om nog meer produkties te gaan maken.

Werk in Uitvoering zegt van zichzelf : "...(we) zijn een jong gezelschap dat politiek vormingsteater brengt en wij vinden het nodig ons aan te sluiten bij een organisatie die zich sterk maakt voor dit soort activiteiten (het Kultureel Front)."

WERKTEATER.

Het Werkteater is ongetwijfeld de groep die, gemeten naar schouwburgnormen, het beste teater maakt. Het Werkteater is gespecialiseerd in improvisaties als antwoord op publieksreacties.

Werkteater speelt vooral in gevangenissen en psychiatrische klinieken.

Adres : Kattengat 10, Amsterdam.